

ส่วนที่ ๔

การติดตามและประเมินผล

๔.๑ การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการติดตามและประเมินผลความสอดคล้องและความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามแผนดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่สอดคล้องกับพันธกิจซึ่งสามารถนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหรือไม่ และโครงการพัฒนานั้นประสบความสำเร็จตามกรอบการประเมินผลในระดับใด การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมประชุมเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยประเมินผลโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

๑.๑ การกำหนดกรอบ แนวทาง และวิธีการ ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาอาจกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

๑. ความสอดคล้อง (Relevance) ของยุทธศาสตร์ แผน และกลยุทธ์ที่กำหนด
๒. ความพอเพียง (Adequacy) ของทรัพยากรเพื่อดำเนินกิจกรรมของหน่วยงาน
๓. ความก้าวหน้า (Progress) กิจกรรมที่กำหนดไว้ตามแผน โดยมีการติดตามผล

(Monitoring)

๔. ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับทรัพยากรที่ใช้โดยมีการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation)

๕. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) เป็นการศึกษาถึงผลที่ได้รับ (Effect)

๖. ผลลัพธ์และผลผลิต (Outcome and Output) เป็นการประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับบริการ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม

๗. การประเมินผลกระทบเป็นการศึกษาผลที่ได้รับรวมยอด (Overall Effect)

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นก็ได้อย่างน้อยต้องสามารถประเมินความสอดคล้องและสามารถวัดความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการฯ จะพิจารณา

๑.๒ การกำหนดกรอบแนวทาง และวิธีการในการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาท้องถิ่น อาจกำหนดแนวทางดังนี้

๑. การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) หรือ การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation)
๒. การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) หรือประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)
๓. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

ขั้นตอนที่ ๒ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่กำหนด โดยสามารถติดตามและประเมินผลได้ตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ ๓ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตามกรอบแนวทางและวิธีการที่กำหนด โดยสามารถติดตามและประเมินผลได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการพัฒนาตามแผนดำเนินงานจนสิ้นสุดโครงการฯ

ขั้นตอนที่ ๔ รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น และผลการติดตามและประเมินโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด พร้อมประกาศผลการติดตามและประเมินผลให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละสองครั้ง

ขั้นตอนที่ ๕ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นอาจให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะในรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น และโครงการพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดได้

๔.๒ การติดตามและประเมินผลโครงการ

ระเบียบ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ หมวด ๖ ข้อ ๓๘ ได้กำหนดองค์ประกอบของของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีประธานสภาท้องถิ่นเป็นประธาน (ในฐานะที่สภาท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร) และคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนฝ่ายบริหาร รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สภาท้องถิ่นคัดเลือก ซึ่งการที่คณะกรรมการมาจากหน่วยงานหลายฝ่ายนี้จะทำให้การติดตามและประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลของการประเมินสามารถวัดผลบรรลุและวัดความสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานของโครงการได้อย่างแท้จริง

วิธีการขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

การติดตาม (Evaluation)

การติดตามนั้น จะทำให้เราทราบได้ว่าขณะนี้ได้มีการได้มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ถึงระยะใดแล้ว ซึ่งเทคนิคอย่างง่ายที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามได้ เช่น Gant Chart ที่จะทำให้หน่วยงานสามารถติดตามได้ว่าการดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการดำเนินการในช่วงใด ตรงกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ แผนปฏิบัติการก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าวมาแล้ว

การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ จำเป็นต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน (Standard criteria) และตัวชี้วัด (Indicators) เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินเพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นระบบ มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ โดยประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญ ใน ๒ ระดับ คือเกณฑ์การประเมินหน่วยงาน และเกณฑ์การประเมินโครงการ

กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลตามยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การทดสอบ และการวัด การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ และเอกสาร

๑. การทดสอบและการวัด เป็นการทดสอบเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง การประเมินผลการปฏิบัติงาน และแนวทางการวัด จะใช้เครื่องมือในการทดสอบและการวัด เช่น การทดสอบและการวัดโครงการก่อสร้างถนน คอนกรีตเสริมเหล็ก ก่อสร้างถนนลูกรัง ก่อสร้างถนนดิน ก่อสร้างร่องระบายน้ำ ก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน เป็นต้น

๒. การสัมภาษณ์ เป็นการยืนยันว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ได้รับผลกระทบมีความเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบในระดับใด โดยการสัมภาษณ์อาจจะสัมภาษณ์แบบเป็นทางการหรือกึ่งทางการก็ได้ เป็นการพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาและประเมินผลยุทธศาสตร์โดยวิธีเชิงคุณภาพ

๓. การสังเกต เป็นการเฝ้าดูว่ากำลังเกิดอะไรขึ้นกับการพัฒนาท้องถิ่น แนวทางในการสังเกตคือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเอาใจใส่และละเอียด โดยใช้ประสาทสัมผัสหลายอย่างพร้อมกัน เพื่อเก็บข้อมูลติดตามและประเมินผลในเชิงคุณภาพ ซึ่งการสังเกตจะทำความเข้าใจกับการจัดบันทึก

๔. การสำรวจ เป็นการประเมินความคิดเห็น การรับรู้ ทัศนคติ ความพึงพอใจ ความต้องการของยุทธศาสตร์ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลจะต้องมีการบันทึกการสำรวจ และทิศทางการสำรวจ

๕. เอกสาร เป็นการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้เอกสาร ซึ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา ปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สาเหตุปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาพันธกิจ และวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔.๓ สรุปผลการพัฒนาท้องถิ่น

การวัดผลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

๑. กรอบและแนวทางในการติดตามและประเมินผล
๒. ระเบียบ วิธีในการติดตามและประเมินผล
๓. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาวัดความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ ซึ่งวัดได้จากความพึงพอใจของผู้รับบริการ ดังนี้

การประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลคูทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยพันโท ฐาปกรณ์ พันธุ์เพ็ง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๘

ประชากรทั้งหมด จำนวน ๕,๕๗๒ คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๓๗๕ คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของอบต.คูทุ่ง เพื่อทราบความต้องการ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของอบต.คูทุ่ง ผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลคูทุ่ง ประชาชนมีความพึงพอใจต่องานบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลคูทุ่ง พบว่าคุณภาพการให้บริการในภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๔๒ โดยความพึงพอใจด้านสาธารณสุขมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๕ รองลงมาคือด้านโยธา คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๐๐ และน้อยที่สุดคือด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐๐ เมื่อพิจารณาเป็นด้าน ๆ พบว่า

๑. ด้านสาธารณสุข มีคุณภาพการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด คือ มีการให้ความรู้ความเข้าใจในงานด้านสาธารณสุข มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง การให้บริการที่รวดเร็ว

๒. ด้านโยธา มีคุณภาพการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด คือ มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการอย่างเพียงพอ มีการปรับปรุง บำรุงรักษาถนนทางเดินเท้า มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและมีระบบประปาและไฟฟ้าใช้งานอย่างทั่วถึง

๓. ด้านการศึกษา มีคุณภาพการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้บริการที่ดีกับประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสอน มีนโยบายการจัดการศึกษาที่มีระบบชัดเจนโปร่งใส มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ

๔. ด้านรายได้หรือภาษี มีคุณภาพการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ท้องถิ่นมีการพัฒนาและเจริญจากรายได้หรือภาษี มีการประชาสัมพันธ์แผนการดำเนินงานให้ความรู้ก่อนดำเนินการ การบริการครอบคลุมพื้นที่ความรับผิดชอบ มีเจ้าหน้าที่บริการอย่างเพียงพอและบริการด้วยความเต็มใจ

๕. ด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม มีคุณภาพการให้บริการในภาพรวมระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้มีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการพัฒนากลุ่มอาชีพช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่น

๔.๔ ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต

๔.๔.๑ ผลกระทบนำไปสู่ออนาคต

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภาพรวม เป็นการนำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น นำปัญหาความต้องการ แนวทางการพัฒนามารวบรวมไว้เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ถือเป็นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลได้สนับสนุนส่งเสริมโครงการกิจกรรมการพัฒนาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมด้านการเกษตร เกษตรอินทรีย์ และอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดให้ได้อย่างยั่งยืน

๔.๕.๒ ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ผลจากการพัฒนา

เป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นภายใต้กรอบยุทธศาสตร์มีเป้าประสงค์เพื่อการพัฒนาประเทศ สังคม ชุมชนท้องถิ่นให้เป็นประเทศที่พัฒนาเข้าสู่ Thailand ๔.๐ เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เป้าหมายให้ประเทศเป็นประเทศที่มีรายได้สูงและขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม การพัฒนาประเทศจากเดิมที่เป็นประเทศผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพให้กลายเป็นประเทศผู้ผลิตที่มีความสร้างสรรค์ มีนวัตกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูง มีการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือ มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ในด้านรายได้ของประชากร ทั้งนี้เพื่อเป็นการขับเคลื่อนประเทศ จึงต้องมุ่งเน้นเริ่มจากท้องถิ่นให้ก้าวสู่มาตรฐานสากล